

Spiritul revoluției

Născută la răscruce de istorie din știința marilor frământări și prefaceri sociale, flacăra vie și permanentă a celor oropsiți, Revoluția Socialistă din Octombrie inaugura, acum patruzeci de ani, o epocă nouă de vastă și deplină realizare a condiției umane. Pentru întâia oară, se creau temeliele unei democrații pentru mase, marcând, cum scria Lenin, începutul unei „munci creatoare a zecilor de milioane de muncitori și țărani pentru aplicarea practică a socialismului“.

Această activitate creatoare a început s-o ducă, umăr la umăr cu muncitorii, cu țărani, și artistul — oglindă credincioasă a vieții, interpret inspirat al năzuințelor generale — călăuzit fiind de principiile înnoitoare ale revoluției, de spiritul ei, de acea „estetică a dreptății“ cum spunea Gorki, de acel simbur generos de idei și simțăminte care a făcut să triumfe cea mai însemnată cucerire a culturii moderne: realismul socialist.

Ce au însemnat pentru noi spiritul revoluției, realismul socialist?

În primul rând, o mare înnoire, o radicală purificare de tot ce era inert și ruginit în conștiințe, un impuls larg către spații luminoase, negândite înainte decât de puțini clarvăzători. E ceea ce sintetiza, într-un aliniat, Henri Barbusse: „... e o splendidă îmbogățire a literaturii și artei. E intrarea în scenă a unui personaj multiplu, a unui saft nemărginit, a uriașului uman... Această originalitate spațioasă și somptuoasă, această grandoare simfonică — iată caracterul esențial al literaturii de miine“.

În dramaturgie și în teatru, spiritul revoluției a pus capăt divertismentului facil, jocului gratuit pe gustul claselor parazitare, promovind opera de artă în care omul și viața lui își recâștigă înțietatea. Reluând și înnoind filonul marii tradiții de artă, dramaturgia revoluționară a tins să slujească nemijlocit cauza omului, prin cuvinte care să împrăștie spaima de zei și de tirani, să risipească vrajba dintre neamuri și rase, să ofere publicului nu numai o învățătură, ci și un climat spiritual, nu numai desfătare, ci și cunoaștere, nu numai episoade de viață, ci și un spor de puteri și dinamism. Ne-a dat această dramaturgie cea dintâi tragedie optimistă prin Ușnevski, pe Liubov Iarovaia, Uraganul și teatrul lui Alexei Tolstoi. Ni l-a dat pe incomparabilul Maiakovski și Misterul-buf, prin care „pentru prima dată în istoria revoluției mondiale a apărut o piesă identică cu întregul mers al revoluției mondiale“.

Ni l-a dat, spiritul revoluției, pe Brecht în Germania, unul din cei mai interesați oameni de teatru ai zilelor noastre. Ni l-a dat pe Romain Rolland, pe Andersen-Nexö și pe Heinrich Mann. Ni l-a dat, într-o închisoare turcească, pe Nazim Hikmet, comunistul acesta foarte grav bolnav de inimă, care știind că se apropie aniversarea revoluției

a scris, de curînd, în două săptămîni — cînd medicii îi interziseseră orice efort — o dramă închinată zilelor lui Octombrie.

Spiritul revoluției a înfrînt — în spectacol — prejudecățile ca și bizareriile, clișeele încremenite ca și funambulisme iraționale, pînă la îndemîna scenei mijloace noi de expresie, izvorîte din însăși rațiunea intimă a artei. Prin impulsul inovator al lui Stanislavski, Nemirovici-Dancenko, Meyerhold, al altora, s-au creat ample perspective, iscîndu-se modalități nebănuite, așezînd jocul scenic pe coordonate vaste, făcîndu-l divers și nelimitat ca însăși viața.

Spiritul revoluției a dat actorului de teatru puțința de a-și recîștiga demnitatea, de a sparge formula comercială care-l înșeudase, i-a dat libertatea expresiei și a îndrăznelii pentru înfăptuirea gîndurilor și sentimentelor intime, a visărilor „nebunești”, ce nu-și găseau loc de desfășurare în limitele spațiului convențional.

Spiritul revoluției a născut și un alt public, a desfelenit periferiile și satele, a adunat în fotolii oameni care nu văzuseră o cortină, a pus în contact cu Shakespeare milioanele de oameni ce nu aveau posibilitatea sau, mai rău, nu îndrăzneau, din complex de inferioritate, să calce pragul Thaliei.

Dar, mai ales, spiritul revoluției păstrează mereu viu în conștiința noastră sensul luptei necruțătoare pe care trebuie s-o ducem împotriva oricărei încercări de a întoarce istoria înapoi. Ceea ce menționa Gorki la primul Congres al scriitorilor sovietici rămîne valabil, în bună măsură, și azi, fiindcă vorbele lui erau pătrunse de flacăra acestui spirit revoluționar. „Noi ne ridicăm — spunea marele scriitor — într-o epocă de înnebunire a burgheziei — înnebunire provocată de neputința ei ideologică, de falimentul ei social, în epoca sîngeroaselor ei încercări de a reveni, pe calea fascismului, la fanatismul medieval”.

Spiritul revoluției ne îndeamnă permanent la vegherea cuceririlor noastre, care nu se pot desfășura din plin decît la adăpost de bubuitul tunurilor. Iar muzele, se știe din cele mai vechi timpuri, nu se simt la largul lor atunci cînd vorbesc armele.

Mai mult ca oricînd trebuie să considerăm adîncirea și lărgirea luptei împotriva războiului imperialist ca probleme de primă importanță. Să ne amintim ce scria Lenin: „Lupta împotriva unui asemenea război merită ca omul să-i consacre viața; în această luptă trebuie să fim necruțători, trebuie urmărite pînă în ultimele lor ascunzișuri toate sofismele care iau apărarea războiului”.

Izbucnit, undeva, în nopțile albe ale Petrogradului, spiritul revoluției a cuprins vertiginos continentele, creînd efervescenta marilor preschimbări sociale și intelectuale. El ne-a cuprins și pe noi, cucerindu-ne gîndirea și voința. El a pătruns în sîngele nostru și ni l-a rodit. El trăiește astăzi în zvîcnirea dialogului, în realismul și poezia regiei, în arta decorului, dar în primul rînd în sensul adînc uman, înnoitor și închinat idealurilor celor mulți, — sens ce stăpînește și călăuzește mișcarea noastră teatrală.

Spiritul revoluției a învins.

Să-l păstrăm neîntinat, să-l apărăm și să-l întărim mereu.